THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
PUBLISHED BY
JOURNAL PUBLICATIONS OF TORONTO, LIMITED
542 DUNDAS ST. WEST, Telephone Trinity 6830-6831
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913
ALLIED PRINTING TRADES UNION LABEL COUNCIL TORONTO, ONT. 25

ווער זאל זיין דער פיהרער?

איסער די אנדערע פראבלעמען, וועלכע וועלען דארפען באקומען זייער לייזונג ביים קומענדען ציוניסטישען קאנגרעס, וועט אויך דארפען געלייזט ווערען די פראבלעם — „פיהרערשאפט". ווער זאל זיין דער פיהרער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

זייט דר. חיים ווייצמאן האט רעזיגנירט אלס פרעזידענט פון דער אלוועלטליכער ציוניסטישער ארגאניזאציע, אויס פראטעסט צום „וויסען פאפיער" פון דעם ענגלישען קאלאניאלען אפיס, איז די פראגע פון דער פיהרערשאפט אפגעשיבט געווארען.

דער אקציאנס קאמיטעט האט ווייצמאנ'ס רעזיגנאציע ניט אנגענומען און אין די אויגען פון דער ציוניסטישער וועלט ארגאניזאציע איז נאך ווייצמאן דער פיהרער. אבער די ציוניסטישע וועלט איז שטארק באזארגט און באשעפטיגט זיך זעהר שטארק מיט דער פראגע פון פיהרערשאפט.

די נאציאנאלע עקזעקוטיווע פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין אמעריקע האט שוין איהר מיינונג געזאגט. זי שלאגט פאר, אז אנשטאט איין פרעזידענט, ווי עס איז ביז איצט געווען, זאל דער קאנגרעס דערוועהלען א קאלעגיום. און דער קאלעגיום זאל טאן די ארבייט וואס איז ביז יעצט געטאן געווארען פון איין מענשען.

די ציוניסטישע ארגאניזאציעס אין איירופא זענען שוין לאנג צוטיילט אין דער פראגע פון פיהרערשאפט. נאך איידער דר. חיים ווייצמאן האט רעזיגנירט. מיר ריידען ניט וועגען די עקסטרים רעכטע און עקסטרים לינקע גרופען, ווי די רעוויזיאניסטען און מזרחי. מיר ריידען וועגען די אלגעמיינע ציוניסטען. די אלגעמיינע ציוניסטען האבען געפיהלט, אז ווייצמאן איז צו נאכגעביג צו ענגלאנד. אז ווייצמאן איז ניט שטארק גענוג און אז זיין פאליסי איז א צו־מילדע.

ביים 16־טען ציוניסטישען קאנגרעס איז ווייצמאן דערוועהלט געווארען אלס פרעזידענט א דאנק דער פולער שטיצע פון די אמעריקאנער דעלעגאטען. די איירא פייאישע דעלעגאטען האבען זיך ניט געוואלט צופיעל איינרייסען מיט'ן „רייכען פעטער". ווייל נאך אלעמען האבען דאך די אמעריקאנער אידען געגעבען די גרעסטע סומען.

די איירא פייאישע ציוניסטען האבען נאך ביים 16־טען קאנגרעס געדערעמט, אז ווייצמאנ'ס פאליסי און טאקטיק פיהרט אין ערגעץ נישט. אז ענגלאנד דערפילט ניט איהרע פארשפרעכענס בנוגע קרוין־לאנד פאר אידישער קאלאניזאציע און ניט נאר טוט ענגלאנד קיין זאך ניט אויסצופירען די פונקטען פון מאנדאט בנוגע דער אויפבויאונג פון א אידישען נאציאנאלען היים־לאנד אין פאלעסטינע, נאר שטערט אויף שריט און טריט.

די דאזיגע טענות זענען געווען צו ווייצמאנ'ען פריהער פאר די פאגראמען אין ארץ ישראל. פאר דער שאו קאמיסיע. פאר דעם סימפסאן באריכט און פאר דעם בארימטען „פאספיעלד פאפיער". און טראצדעם וואס די דאזיגע טרויעריגע פאסירונגען קענען ניט צוגעשריבען ווערען אלס פאלגען פון דר. ווייצמאנ'ס פאליסי. וועט ער אבער אונדירעקט ליידען פון דעם. עס איז שוין א געשיכטליכער פאקט, אז אין א פאלקס באוועגונג ווערט אויף א יחיד אדער יחידים ארויפגעווארפען די שולד פון דורכפאלען. און אויך אין דעם פאל וועט אויף דער פיהרערשאפט פון דער ציוניסטישער וועלט־ארגאניזאציע ארויפגעווארפען ווערען די שולד.

מיט דער אנגענומענער רעזאלוציע ביי דער נאציאנאלער עקזעקוטיווע פון דער אמעריקאנער ציוניסטישער ארגאניזאציע, איז שוין זאגאר געלייגט געווארען א פונדאמענט פאר דעם. מיט א צוגעטשעפעטען פאליטישען נעקראלאג, ווייל א דאנק דער רעזאלוציע פאר 16 יאהר ארבייט. אנשטאט אויסצודריקען צוטרויען, מיינט ניט עפעס אנדערש. דאס מיינט אויך, אז די אמעריקאנער ציוניסטען זענען גרייט אז ווייצמאן זאל זיין דער שעיר לעזאזל. ווייל וואס, נאך אלעמען, מיינט א קאלעגיום?

א קאלעגיום. אנשטאט איין פיהרער. מיינט דאך עטליכע פיהרער. איז דען דער אייגענער ציוניסטישער אקציאנס קאמיטעט ניט געווען דאס, וואס מען וויל יעצט שאפען? מיינט מען פארשטארקען ווייצמאנ'ס כוח דורך צוזעצען צו איהם נאך עטליכע מענשען. אדער איז עס אן ענדערונג פון פאליסי. און אינגאנצען ארויסשטויסען ווייצמאנ'ען פון דער פיהרערשאפט?

קען די ציוניסטישע ארגאניזאציע זיך יעצט פארגינען צו פארלירען דר. חיים ווייצמאנ'ען אלס פיהרער?

יעדער רעכטדענקענדער איד וועט אויף דער פראגע ענטפערען נעגאטיוו. דער ציוניזם מאכט יעצט דורך א זעהר קריטישע פעריאדע. דר. ווייצמאן האט דורכגעפירט די ציוניסטישע ארגאניזאציע דורך צוויי זעהר שטורמישע יאהרען, ניט פארלירענדיג אויף איין מינוט דעם קאנטראל פון רודער. אלס פאראנטווארטליכער פיהרער האט ניט געקענט האנדלען אזוי אונקאנטראלירבאר ווי די אפאזיציאנערען. איין פאלשער צוג, און די קאטאסטראפע וואלט געקענט זיין א פיעל גרעסערע און מעגליך א פארניכטענדע. דער אפאזיציע איז גרינג צו רעדען. גרינג צו טאדלען. גרינג צו שרייען. ווען מען קומט צו דער פיהרערשאפט זעהט מען די אמת'ע שוועריגקייטען.

דר. ווייצמאן האט געהאנדעלט שטארק. דאן ווען שטארקייט האט זיך געגויטיגט. ער האט געזאגט וואס ער האט געדענקט וועגען דער מעקדאנאלד רעגיערונג. ווען לארד פאספיעלד האט פארעפענטליכט דעם „ווייסען פאפיער".

אבער ווי די זאך זאל ניט זיין, די ציוניסטען אין די פאראייניגטע שטאטען האבען אויסגעדריקט זייער פארלאנג. און אויב די „רענק און פייל" איז ניט צופרידען דערמיט. און האפענטליך, אז זיי וועלען דערמיט ניט זיין צופרידען, וועט א ספעציעלע קאנווענשאן גערופען ווערען צו באשטימען די פראגע. די ציוניסטען אין קאנאדע האבען אבער נאך אין דער פראגע ניט געהאנדעלט.

די וויכטיגע פיהרערשאפט פון דער ציוניסטישער באוועגונג איז אזוי וויכטיג, אז אלע ציוניסטען דארפען זאגען זייער מיינונג וועגען דעם.

ווען די דעלעגאטען צום קאנגרעס אין קאנאדע וואלטען דערוועהלט געווארען דורך אלגעמיינע וואהלען, וואלט די פראגע פון פיהרערשאפט געקענט געמאכט ווערען אלס אישו. אבער אזוי ווי דעלעגאטען צום קאנגרעס ווערען באשטימט פון דער נאציאנאלער עקזעקוטיווע, איז וויכטיג אז א ספעציעלע קאנווענשאן זאל גערופען ווערען קומענדען חודש די פראגע צו באשטימען.

אין דעם, ווער עס זאל זיין דער פיהרער היינגט פיעל אפ דער דערפאלג פון דער באוועגונג. יא ווייצמאן, אדער ניט, דארף און מוז באשטימט ווערען פון אלע ציוניסטען. און ניט בלויז פון א הייפעלע. און נאר דאן ווען די „רענק און פייל" וועט זיך אויסשפרעכען. דאן וועט די פיהרערשאפט זיין די ריכטיגע פיהרערשאפט. און עס איז קיין צווייפעל ניט, אז דאס פאלק וועט שטימען פאר דער פיהרערשאפט פון דר. חיים ווייצמאן.

דער היי־יעהריגער פסח אין תל אביב

(פון אונזער תל־אביב'ער קארעספאנדענט)
י. ל. וואלמאן

שוין לאנג ניט געווען אזא אנגענעהמער און פרעהליכער פסח אין ארץ ישראל ווי היי־יאהר. און איבערהויפט איז געווען פול מיט פרייד דער יום טוב אין תל אביב. דא האבען מיר געהאט א היבש ביסעל צוגעקומענע געזעלשאפטליכע „שמחות". עס איז געקומען אזוי ווייט, אז א „נאש בראט" האט געהאט גענוג צו קאמבינירען ווי אזוי צו קענען אומעטום זיין. און ווי אזוי ניט צו בעדארפען פארציכטען אויף דער ערגער יענער שמחה.

די סדר־נאכט אין תל אביב איז אדורכגעגאנגען אין א הייטערער שטימונג. צו מעריב זיינען אלע שוהלען געווען איבערפולט מיט א יום טוב'דיגען עולם. און נאכ'ן „סדר" איז די גאנצע שטאדט שוין אויף דער גאס. די לופט איז מילד, און פון די ארומיגע פרדסים ברענגט צוטראגען דאס לייכטע ווינטעל א ריח פון אראנזשען בלי־העכץ — איז עס שמעקעדיגער פון דעם טייערסטען פערפיום. אין דער הויך שוועבט גראציעז א מאיעסטעטישע לבנה און זי פליסט מיט צווייבער איבער די פלאכע דעכער פון דער אידישער שטאדט און איבער די שפיצען פון די שלאנקע ציפרוס בוימער...

פון אומעטום הערען זיך מונטערע חלוציש נגונים. דא און דארט ציהען ציהען פארביי אין גראדע רייהען פארפלאכטענע ווי צום טאנץ יונג־ווארג גרופעס. מען מארשירט איבער דער ברייט גאס מיט א פרעהליכען ניגון. אבער דער דאזיגער מארש איז בעצם אליין א טאנץ. מחמת דעם וואס די יונגע ארעמס זיינען איינס אינ'ם צווייטען פארפלאכטען. און די טריט קלאפען אן אינ'ם אספאלט בריק לויט'ן טאקט פון דעם צעשטראהלטען ניגון. אזוי געהט מען טאנצענדיג ביז צום פלאץ פון דער אפערא.

אינוועניג, אינ'ם פרעכטיגען זאל פון דער אפערע־געביידע קומט פאר דער טראדיציאנעלער „סדר" פון דער הסתדרות־העובדים. זעקס הונדערט ארבייטער פון דער פרעמד. און סתם ארבייטער וואס האבען ניט קיין געלעגענהייט פון א היימישען „סדר", זיינען דארטען אויסגעזעצט ארום טישען וואס זענען סערווירט מיט כל טוב. דער גרייז גרויער שריפטשטעלער ר' אלכסנדר זיסקינד ראבינאוויטש פיהרט אן מיט'ן סדר; און דער איינגסטער פון זיינע אייניקלאך פרעגט די פיער קשיות.

עס קומען אויך אן ארטיסטען פון „אוהל" און סתם הומאריסטען צו ווייזען דעם עולם. צום ארבייטערס סדר קומען אויך פיעלע טוריסטען, ווי די גרופע לעהרער פון לעטלאנד און אנדערע. און ער ענטפערט מיט א וויץ, דאס אלע רעדנער דאס זיינען געווען דענטיסטען פון גאנץ זיינען „בבחינת חמץ" און ווי זיינען אום פסח אסום בהנאה...

א גאנצע נאכט האט מען געטאנצט אויפ'ן פלאץ פון דער אפערא. הונדערטער בחורים מיט מיידלאך האבען עקשנות'דיג אויסגעקלאפט מיט זייערע פיס דעם ריטם פונ'ם „אל יבנה הגליל" און אנדערע חלוציש מאטיוען. און טאמער איז איינער פון די טענצער מיעד געווארען, איז באלד א צווייטער אויף זיין פלאץ געקומען. ער האט וואוילעריש ארויפגעווארפען זיין היטעל מיט דער ווארימער בלוזע אויף דער קופע מלבושים אין מיטען ראד, און אליין האט ער זיך איינגעשלאסען צווישען די חברים טענצער. אזוי ארום האבען די רעדלאך זיך אופהער אן בעוועגען אינ'ם טאנץ, פון נאכ'ן „סדר" אן ביז אין דעם גרויען מארגען אריין...

ווי געזאגט, האבען מיר היינטיגען פסח געהאט אין תל אביב איינע „צוגעקומענע שמחות". אלזא קודם כל האבען מיר געהאט דעם פינף און צוואנציג יעהריגען יובילעאום פון דעם מכבי, צוזאמען מיט זיין פארבערייטונגס „כינוס" צום יאהר 1932. ווי באוואוסט ווערט ערווארט אין ארץ ישראל אויף דעם יאהר 1932 די ערשטע אלוועלטליכע „מכביאדע" אויף וועלכער סס וועלען אהערקומען מכבי גרופעס פון אלע לענדער. עס איז דעריבער פראקלאמירט געווארען דער היינטיגער חול המועד פסח אלס צוזאמענפאהר פון די די היגע מכבי גרופעס.

מען האט זיך געמוזט גענענזייטיג בעווייזען איין גרופע פאר דער צווייטער. ווי ווייט מען איז שוין געווארען פארפאלקאמט אין די גימנאסטישע איבונגען. אזוי אז מען זאל איבער א יאהר חלילה ניט פארשעהמט ווערען פאר לייטען...

מען האט געשפילט פוטבאל צווישען זיך, ווי אויך מיט פרעמדע (מיט ענגלישע גרופעס, און מיט א ספארט גרופע פון דעם ביירוטער אוניווערזיטעט). אויסער דעם האט מען איינגעארדענט מעטשען אויף טעניס־שפיעל, אויף ווארפען דיסקען, אויף לויפען און שפרינגען, מיט איין ווארט. מען האט עוסק געווען אין דער שווערער תורה פון ספארט מיט גרויס התמדה. די מכבי יונגעלייט זענען אלע געווען גאלאווע אנגעטאן. זייערע ווייסע אנצוגען מיט די העל בלויע היטלען האבען שעמערירט אויף דער ארץ ישראל'דיגער זון, און זייערע בראווע ליעדער האבען פארהילכט די גאסען.

אויסער די „מכבי גרופעס" האט מען געקאנט באמערקען נאך פיעל אנדערע פרעמדע איבער די גאסען פון תל אביב. דאס זיינען געווען דענטיסטען פון גאנצען לאנד וואס האבען אבגעהאלטען א קאנפערענץ חול המועד אין תל אביב. עס האבען אויך געהאט א קאנפערענץ אין תל אביב די בעקער געזעלען פון גאנצען לאנד. א חוץ דעם האבען די גאסען געווימעלט פון סתם געסט און פון טוריסטען פון גאר דער וועלט.

זונטאג חול המועד, איז אויפ'ן פלאץ פון די פייערלעשער פארגעקומען אן אייגענארטיגע שמחה.

ווי אך האב אייך אין זיינער צייט געשריבען, איז היינטיגען פורים געהאט פארשאטען געווארען דער קאלאניזאציע־ארבייטער אהרן בערענט, און ניצול געווארען איז ער פון טויט א דאנק דער אפפערווילינקייט פון די פרייווילינגע פייערלעשער מרדכי ברענער און יונה ווארא־בייטשיק. אלזא היינטיגען זונטיג האבען די דאזיגע צוויי בראווע פייערלעשער באקומען פון דער עיריה זייערע כשר פארדיענטע אויסצייכנונגס־דיפלאמען. דער קאמפלעט פייערלעשער איז געווען פייערליך פארזאמעלט אויפ'ן פלאץ מיט זייערע פעהנער, און דער ארקעסטער האט געשפילט ביאליקס „תחוקנה" מיט נאך אנדערע מאטיוען.

עס זענען אויך געקומען צום פאראד די העברעיע ענגלישע פאליציי בעאמטע.

עס האלטען רעדעס דער בירגערמייסטער דיזענגאף, זיין געהילף הער רוקח, דער רב עוזיאל און נאך אנדערע פראמינענטע פערזאנען פון דער שטאדט: הרב עוזיאל שרייט אוים מיט פאטאס: „יהי חלקי עמכם". ער איז זיכער אין זייער חלק עולם הבא פאר זייער מסירת נפש אויף מציל צו זיין א איד פון א זיכערען טויט. דער ארקעסטער פארענדיגט די פייערונג מיט דער „התקוה".

א זייער דריי נאכמיטאג האבען מיר ווידער א שמחה. עס איז פארגעקומען דער ערשטער קאנקורס אויף שנעל רייטען. דאס איז די ערשטע פראבע פון דעם מין זייט תל אביב עקזיסטירט און דעריבער איז עס נאך ניט געווען איינגעארדענט מיט אלע פיטשעווקעס. אבער דאך אלס „התחלה" איז עס געווען גענוג אימפאזאנט.

עס האבען געוואונען פרייזען דריי אידישע רייטער. צוגלייך אויך איין אראבער און איין דייטש פון מאראנא. איינער פון די בעסטע רייטער איז געווען הער נאטהעלף פון נס ציונה. דאס איז א יונגער קאלאניסט. מיט וועלכען עס איז מיר אויסגעקומען זיך צו באגעגענען ביי פארשיעדענע געזעלשאפטליכע ענינים. עס איז מיר צומאל אויפ'ן געדאנק ניט געקומען דאס דער דאזיגער קאלאניסט איז אזא „קונדס", און קאן פליהען ווי א מזיק אויפ'ן גוט־דרעסירטען אראבישען פערדעל...

זונטאג אוונט — א פרישע שמחה. דער היגער ליטעראטען פאראיין האט איינגעארדענט אינ'ם „אוהל שם" א פייערליכען קבלת פנים" לכבוד דער גרופע שריפטשטעלער און קינסטלער, וואס זענען אהערגעקומען אלס טוריסטען אויף פסח. הער אשר באראש עפענט דעם אוונט. און דאן שטעלט פאר ביאליק דעם מאהלער שאגאל פון פאריז, דעם הומאריסט שריפטשטעלער „דער טונקעלער" פון ווארשא, און דעם ליטעראטור מעצענאט ישראל מאץ פון ניו יארק. הער אביגדור המאירי שטעלט פאר דעם דיכטער דר. יוסף פאטאי פון בודאפעסט, און דר. חיים הררי שטעלט פאר דעם אידישע פראנצויזישען דיכטער און דראמאטורג עדמונד פלעג.

יעדער פון די פארגעשטעלטע געסט האט געהאלטען א קורצע רעדע פאר וועלכע ער איז באשאנקען געווארען מיט אפלאדיסמענטען.

די גרעסטע אפלאדיסמענטען האט באקומען דער „טונקעלער". ער האט גערעדט אויף זיין שטייגער — הומאריסטיש. ער האט גערעדט „פיפטי" אנגעהויבען אויף העברעאיש און פארענדיגט אויף אידיש און פון זיין הומאריסטישען טאן האט דער עולם זיך געהאלטען ביי די זייטען...

די גרעסטע שמחה איבער אלע שמחות אדער ווי עס האט זיך עמיצער אויסגעדריקט: דער שיר השירים פון דעם היינטיגען יום טוב — איז געווען דיזענגאפ'ס זיבעציג יעהריגער יובילעאום. מען קאן עס זיך גארנישט פארשטעלען פון דער וויטענס אויף וויפיעל דער דאזיגער איד איז באליעבט אין ארץ ישראל. ער איז באליעבט ביי אלע שיכטען פון פאלק. דיזענגאפ'ס יובילעאום ווערט ביי יעדען בעטראכט ניט אנדערש ווי נאר גליך עס וואלט געווען דער יובילעאום פון אן אייגענעם טאטען.

דיזענגאף איז זעהר באליעבט אויך צווישען דער אראבישער באפעלקערונג. די אראבישע עקזעקוטיווע ווייסט דאס גאנץ גוט. און זי האט ארויסגעגעבען אן אויפרוף צו די אראבער דאס זיי זאלען זהיר וזהיר ניט נעהמען קיין אנטייל אין דיזענגאפ'ס יובילעאום.

די אידען — אזוי שטעהט אינ'ם אויפרוף — וועלען פאטאגראפירען יעדער אראבער וואס וועט זיך פרעהען אויף זייער שמחה. כדי צו ווייזען שפעטער איבער דער גאנצער וועלט דאס די אראבער וואראפען זיך אונטער צו זייער ממשלה אין לאנד...

דיזענגאף האט אלס ענטפער דארויף פובליקירט אין די אראבישע צייטונגען, דאס ער בעט זיינע אראבישע גוטע פריינד אז זיי זאלען ניט קומען באטייליגען זיך אין זיין יובילעאום, ווארום ער וויל ניט דאס. זיי זאלען דערפאר געשטעמפעלט ווערען אלס „פארעטער". ער גלויבט אבער דאס די אידענפיינדליכע שטימונג איז א געקינסטעלטע און זי וועט שנעל אוועקגעהן, אויף צו להכעיס אלע אינטריגאנטען"...

טראץ דעם אלעמען האבען דאך פיעל אנגעזעהענע אראבער פון יפו און דער אומגעגנד בעזוכט דיזענגאפ'ן אין זיין וואוינונג, און זיי האבען איהם געוואונשען „מזל טוב". מאנטאג אין דער פריה, האב איך אויף דער פייערליכער אויפנאהמע אין דער „עיריה" באגעגנט עטליכע בעקאנטע אראבישע נאטאבלען, און צווישען זיי א לייבליכען ברודער פון דעם רעדאקטאר פון דער „אל פאלעשטין"...

דער אפיציעלער יובילייטאג איז בעשטימט געווארען אויף מאנטאג. דעם פיערטען טאג חול המועד. פאקטיש אבער האט זיך דער יובילייטאג טוב אנגעהויבען פיעל פריהער. שבת צו נאכט האט די בני ברית לאזשע איינגעארדענט דיזענגאפ'ן איהר יובילעאום אוונט (דיזענגאף איז דער פרעזידענט פון דער לאזשע) זונטאג אוונט און מאנטאג אוונט איז גאנץ תל אביב געווארען אילומינירט אויפ'ן פייערליכסטען אופן. מיט גאנצע קרוינען פון עלעקטרישע פייערען אויף דער „עיריה", אויפ'ן וואסערטורעם און אויף אנדערע שטאדטישע געביידעס. עס זיינען אויך אנגעצונדען געווארען די אלע הונדערטער לאמפען וואס זיינען פאריגען פורים פארצויגען געווארען איבערן פלאץ. וואו עס קומט זיך צוזאמען די אלענבי גאס מיט דער נחלת בנימין און רחוב הכרמל. עס איז אויפגעשטעלט געווארען פאר דער עיריה. אן עהרען טויער פון בלומען מיט גרינע צווייגען, און איבער דער „עיריה" געביידע פלאטערט דער אויפשריפט „יחי מאיר דיזענגאף".

מאנטאג א זייגער 9 פריה האט די שטאדט געגומען זיך זאמלען פאר דער „עיריה". אויפ'ן באלקאן פון דער „עיריה" האט זיך אויסגעזעצט דער פייערלעשער ארקעסטער און האט געשפילט פרעהליכע נגונים.

זייגער צעהן איז דיזענגאף אנגעקומען אין אן אויטאמאביל וואס איז געווען אויסדעקארירט מיט בלומען. ארום אויי־

(פארזעצונג אויף פייזש 3)

די לעבעדיגע אסיפה

(איינדרוקען און בילדלאך פון דער ערשטער ציוניסטישער אנטאריא ראיאן קאנפערענץ)

פון מצר"ה.

די דינאם־מאשין

די מאשין איז באשטאנען פון מאיר וויסגאל, יצחק כרמל און עדי געלבער. ארום זיי גרופירען זיך העגרי ראזענבערג, מאריס בערענשטיין, אלעק שאיז. אפשר האט אימיצער פון זיי געטאן מעהר ארבייט איידער די, וועלכע מיר באציכען דא אלס די „דריי־איינגקייט" פון דעם אנטאריא'ר ציוניסטישען מאטאר מאשין. אבער די דריי האבען דאס אריינגעבראכט א נייעם גייסט פון דינאמישקייט און א נייעם לעבען אין דעם היגען ציוניזם. די איבעריגע זענען דאך פריער אויך געווען. און די אסיפה האט געלעבט! אזוי גוט ארגאניזירט איז נאך קיין ציוניסטישע קאנווענשאן ניט געווען. די אל־קאנאדער ביורא מיט טאקע ביי דער צענטראלער ביורא פעטשערעצעס הייצען. אלץ איז געווען צוגעגרייט ווי עס געהערט צו זיין. און אלץ איז געגאנגען ווי אויף פוטער. עס איז צוגעגאנגען אזוי גלאטיג, אז עס האט שפעטער אויסגעפלאצט — פון איין זייט האט דער קאנאדער ציוניסטישער פרעזידענט ניט געקענט פארליידען וואס די יונגאטשעס פארמעסטען זיך אביסעל צופיעל און פרעגען זיך ניט אן ביי די עלטערע און פון דעם צווייטער זייט האט „עמך" רעוואלטירט געגען דעם וואס מען ציהט מיט איהם אזוי ווי מיט מאריאנעטען און אלץ געהט עפעס צו־גלאט. מען איז דא עפעס אידען — עס האט זיך געביינקט נאך א פאר אמענדמענטס, א פאר פאינטס אוו ארדערס, און מעלה גרה'דיגע דרשות — איך מיין ניט אז מען האט געביינקט נאך יענעמ'ס דרשות...

דער אינטערעסאנטסטער מאמענט איז געקומען ווען עס האבען זיך פאראייניגט געגען דער אנטאריא'ר פארוואלטונג. פון איין זייט דער ציוניסטישער „רעמאס" און פון דער אנדער זייט. דער תקיף־דיגער פרעזידענט פון די קאנאדער ציוניסטען.

אבער אין עצם האט די קאנפערענץ געפיהלט אז די נייע מענשען האבען אריינגעבראכט אין דעם היגען ציוניזם נייעם לעבען און איז דאנקבאר געווען פאר דעם וואס מען האט זיי געגעבען די געלעגנהייט צו געפינען דעם תיקון צו זייער ציוניסטישע בייגקעגישען אין דעם ניי אר־גאניזירטען צענטראלען ראיאן.

וויסגאל האט געמאכט דעם איינדרוק פון א ריש דוכנא, דא פון אן ערנסטען פרעזידענט וואס „דעליווערט א מעסעדזש". אלס טשערמאן איז ווייניג לעבעדיג אויפגעפאסענדיג און זעהר פעהיג. ער איז באשולדיגט געווארען אין „טעמעני האל מעטאדען". אבער אין אמת'ן האט ער געזוכט צו האלטען די דיסקוסיעס ביי אן ארדנונג, און כאטש די גאנצע פארזאמלונג איז באשטאנען פון אחינו בני ישראל איז דאס איהם געלונגען. שטארקער פון אייזען איז ער געווען ביים קריזיס. אן אנדער טשערמאן אויף זיין ארט וואלט אדער קראפירט אדער אוועקגעלאפען. עס האט געגען איהם געגרוישט א בראוזענדער ים פון פרימאן מיט דער מאסע און ער האט עס קאנטראלירט.

כרמל'ן האט מען ווייניג געהערט און ווייניג געזעהן. גערעדט האט ער נאר איין מאל, ווען ער האט געזאלט אפגעבען זיין באריכט. מען האט שוין יא געהערט וואס ער זאגט, ווייל ער האט די שטימע פון א רעדנער און זיין באריכט איז געווען א קורצע רעדע וועגען ציוניזם. ער האט אנגערעגט אן עמפינדליכען ארט ווען ער האט געזאגט, אז דורך דער ציוניסטישער ארגאניזאציע שליסען זיך אן די אידען פון די קליינע שטעטלאך אן דער גרויסער אידישער וועלט. משמעות אז דער איד וויים וואו אנצוריהרען דעם דופק. אט דערפאר האט ער דאס אזוי גלענצענד באוויזען צוזאמענצוברייגען אזא באגייסטערטע אסיפה.

עדי געלבער איז געווען דער פאהאור־זאכער פון דעם קריזיס. אלס טשערמאן פון דער קאמיטע פון אלגעמיינע רעזאלוציעס האט ער אריינגעבראכט די צוויי רעזאלוציעס, וועלכע האבען פאראורזאכט דעם שטורעם: איינע אנערקענענדיג מעקדאנאלד'ס בריעף אלס א באזיס פאר ווייטערדיגע פארהאנדלונגען. די צווייטע אויסדריקענדיג צוטרוי צו ווייצמאנ'ס פיהרערשאפט.

דורך דער צייט וואס פרימאן האט אויפגערעגט גערעדט געגען דער ערשטער רעזאלוציע און געגען דעם וואס די יונגע־לייט נעהמען אויף זיך צופיעל, איז עדי געלבער געשטאנען גאנץ רוהיג, מיט א

...מינע פון איינעם וואס וויל זאגען: שרעקט מיך ניט, איך בין אויך א שטיקעל מבין אין די ענינים. ער איז געווען כמעט דער איינציגער וועלכער האט זיך ניט אויפגערעגט.

וויווא איל פאשיזמא!

ווי איהר זייט געקומען אין קאנווענשאן האל ווארפען זיך אייך אין די אויגען אידישע זעלנער אין אוניפארמען. קיין שווערדען האבען זיי ניט געהאט, אפילו ניט קיין פאפירענע, סיידען איהר זאלט אננעמען דעם „נייעם וועג" וועלכע זיי האבען געפעדערלט פאר אידישע שווערדען. די זעלנער — דאס זענען די ברית תרומפלדור'ניקעס. ביים זינגען די „התקוה" האבען זיי סאלוטירט די האנט אונטער קאזוראק. זיי האבען געהאלטען ארדענונג (שא, שא!), גערינט אלס אשערס, און „געבוט" אויף ווייצמאנ'ען. אז פרימאן האט גערעדט געגען מעקדאנאלד'ס בריעף, האבען זיי זיך געפיהלט גלייך ווי ביים טאטען אין ווינגארטען. זיי זענען ארגאניזירט ווי די פאשיסטען, פאר פיזישער און קולטורעלער אנטוויקלונג. זיי צעהלען ביי 350 מיטגלידער אין קאנאדע און הונדערט מאל אזוי פיעל איבער דער וועלט.

די רעדנער

די בעסטע רעדע איז געווען א. ב. בענעט'ס. נאר מען האט זו ווייניג געהערט. ערשטענס, ווייל זיין שטימע טראגט ניט. צווייטענס ווייל ער איז געווען פארקיהלט. דריטענס, ווייל ווער קומט דאס צו א ציוניסטישער קאנפערענץ צו לערנען וועגען ציוניזם? נאר איינציגע מענשען האבען זיך יא צוגעהערט. א. י. פרימאן האט נאכגעפאלגט יעדעס ווארט כמעט מיט א דורשטיגקייט. די וואס האבען זיך צוגעהערט האבען געפונען אין דער רעדע א קלארע, זאכליכע האנדלונג פון די פרינציפען פון ציוניזם און א צייטליכע דערמאנונג אז ציוניזם דארף זיין באוואוסטזיניג טעארעטיש אויסגעהאלטען כדי צו זיין שטארק.

דער בעסטער רעדנער איז געווען דושיימס ווייז. נאר ער האט ווייניג געזאגט. ער איז א גלענצענדער אראטאר,

[illegible]